

บทคัดย่อ

ข้อมูลใหม่ด้านโบราณคดีของเมืองโบราณยะรัง เมืองโบราณสำคัญที่ปลายด้ามขวาน

“เมืองโบราณยะรัง” ตั้งอยู่ในจังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ครอบคลุม ๔ ตำบลของอำเภอยะรัง คือ ตำบลยะรัง ตำบลวัด ตำบลระแว้ง และตำบลปิตุมุติ มีเนื้อที่ประมาณ ๗.๕ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔,๖๘๗.๕ ไร่ การสำรวจของกรมศิลปากรตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๗ ถึงปัจจุบัน พบเนินโบราณสถานภายในเมืองอย่างน้อย ๓๕ แห่ง แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ตามคูน้ำคันดินของเมือง คือ กลุ่มโบราณสถานบ้านวัด กลุ่มโบราณสถานบ้านจาละ และกลุ่มโบราณสถานบ้านประแว และดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดีไปแล้ว ๔ แห่ง คือ โบราณสถานบ้านจาละหมายเลข ๒, ๓, ๘ และโบราณสถานบ้านวัดหมายเลข ๙ สันนิษฐานว่าเมืองโบราณแห่งนี้มีอายุในช่วงสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๖-๒๕๖๗ สำนักศิลปากรที่ ๑๑ สงขลา ภายใต้โครงการศึกษาและขยายฐานความรู้เมืองโบราณยะรัง จังหวัดปัตตานี ดำเนินการขุดค้นเนินโบราณสถานบ้านจาละหมายเลข ๑ พบอาคารก่ออิฐในแผนผังรูปวงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๗.๔๐ เมตร ภายในห้องกลางมีขนาดประมาณ ๓.๖๐ เมตร มีแกนกลางก่อด้วยอิฐเป็นเอ็นในลักษณะรัศมีแปดแฉก สันนิษฐานว่าโบราณสถานแห่งนี้น่าจะเป็นสถูปหรือเจดีย์ ในแผนผังวงกลม ซึ่งค้นพบเป็นองค์แรกของเมืองโบราณยะรังในขณะนี้ โบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้นได้แก่ สถูปดินเผาขนาดเล็ก สถูปดินเผาขนาดเล็กบรรจุอิฐ เศษภาชนะดินเผา ลูกปัดแก้ว ลูกปัดดินเผา เศษทองคำ และก้อนอิฐที่ปรากฏร่องรอยการตัดแต่งให้กลายเป็นอิฐบัว สำหรับประกอบเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร

โบราณสถานแห่งนี้กำหนดอายุสมัยในเบื้องต้นจากโบราณวัตถุที่พบ ได้แก่ สถูปดินเผาขนาดเล็ก ซึ่งมีลักษณะเดียวกับสถูปดินเผาที่พบในห้องกลางของโบราณสถานบ้านจาละหมายเลข ๓ จึงกำหนดอายุของโบราณสถานแห่งนี้ไว้ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒